

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Kronobergs län****Datum:** 2023-05-10**Områdesnummer:** NRO 07 004**Områdesnamn:** Hunnsberget-Lidhultsån-Årshultsmyren-området**Kommun:** Ljungby kommun (81)**Kartblad:** 04D NV**Area:** ca 4 460 ha**Naturgeografisk region:** 11, Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida**Regionindelning för sjöar och vattendrag:** -**Agrara kulturlandskapsregioner:** -**Landskapsform:** -**Riksvärde:**

Restberg		
Våtmarkskomplex	Mad vid rinnande vattendrag	
	Soligent kärr	
	Svagt välvd mosse	
	Sluttande mosse	
	Platåformigt välvd mosse	
	Topogent kärr	
	Sumpskog	
	Fauna	
	Flora	
Sjö		
Vattendrag		
Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora
	Äng	Flora
Ås		
Kame		

Värdeomdöme: Porsbjärsmossen - Lunnarna är ett stort myrkomplex med värdefulla sluttande och svagt välvda mossar, topogena kärr och sumpskogar.

Gnejsberget Hunnsberget är det märkligaste restberget i västra Småland. Från dess topp är det vidsträckt utsikt över det mosaikartade landskapet av våtmark, å, sjö och skog sydväst om Lidhult. Våtmarkerna vid Hunnsbergsområdet innehåller värdefulla soligena kärr och vida blandsumpskogar.

Årshultsmyren är det största hydrologiskt väsentligen opåverkade myrkomplexet i Kronobergs län. Området består av mossar, kärr, gölar, sjöar och bäckar som åtskiljs av skogspartier och kärrdrag. Här finns bland annat representativa topogena kärr, svagt välvda mossar och plåtåformigt välvda mossar. Rammsjön är en typisk humös, näringsfattig sjö och är en betydelsefull referenssjö för miljöövervakning. Området hyser intressanta växtsamhällen och har ett rikt fågelliv.

Lidhultsåsen bildar ett mångformigt ås- och kamelandskap med sjöar, våtmarker och vattendrag i åsgravar och sänkor. Myrarna vid Lidhultsåsen utgör ett våtmarkskomplex med representativa mader vid rinnande vatten, svagt välvda mossar och sluttande mossar.

Lidhultsån med sitt meandrande lopp omges mestadels av vidsträckta öppna kärr.

I byn Hunnsberg finns ett för skogsbygden representativt odlingslandskap med slätter- och naturbetesmark. Utefter Lidhultsån betas en sötvattenstrandäng. Växtsamhällena är art- och individrika.

Huvudkriterier: A, B, C, E

Stödkriterier: 1, 2, 3, 4, 5, 8

Förutsättningar för bevarande: Värdena i våtmarkerna och sjöarna kan skadas av bland annat markavvattning, skyddsdikning, vattenreglering, tåkter, anläggningar för energiproduktion, vägbyggnad, olämpligt lokaliserad bebyggelse, avverkning av fastmarksholmar, strandskog och sumpskog samt gödsling och kalkning (förutom de områden som nu kalkas).

Lidhultsåsens geovetenskapliga värden kan skadas av exempelvis vägbyggnad, täkt av berg och jord och olämpligt lokaliserad bebyggelse.

Värdena i odlingslandskapet i Hunnsberg kan skadas av minskad eller upphörd jordbruksdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning och spridning av gifter eller gödselmedel.

Säkerställande: Naturreservatet Årshultsmyren (bildat 1972-04-17, utökning 2011-12-20, areal 1499,5 ha). Naturreservatet Lidhultsåsen (bildat 1980-11-24, areal 67,5 ha). Övriga delar säkerställs i etapper. På Hallandssidan finns angränsande reservat. Naturreservaten Årshultsmyren och Lidhultsåsen är Natura 2000-områden, kod SE 0320105 respektive SE 0320118. Området Lunnarna är också Natura 2000-område, kod SE0320228 (areal 1064,3 ha).

Områdets huvuddrag: Hunnsbergsområdet omfattar ett våtmarksrikt område med restberget Hunnsberget i centrum. I västra kanten finns vida myrar som fortsätter in i Halland. Den östra delen karaktäriseras av ett mycket varierat landskap med isälvsavlagringar, sjöar och myrar runt Lidhultsån. Porsbjärsmossen är ett stort myrkomplex med stark oceanisk prägel på gränsen mellan Halland och Småland. Det har i det närmaste intakt dräneringssystem och avvattnas mot väster, söder och sydost. Flera mosseplan sluttar in mot centralt belägna kärr med bäckfåror, vilka i Hallands län samlar sig till Esmån. Den sydligaste delen av myrkomplexet Lunnarna avvattnas mot söder och sydost genom kärrstråk och drog.

På kalmossen mellan Stora Osbjär och Gallaryd växer klockljung, ljung och tuvdun. Vid Hallandsgränsen förekommer utposter av skvattram (ostlig art). Myren sydost om Stora Osbjär är mosaikartad och består av ett långsträckt centralt kärr med bäckfåror samt från fastmarkerna sluttande mosseplan, skilda av kärrstråk. I ett av mosseplanen finns ett slukhål, mot vilket kärrsprickor bevuxna med myrlilja är riktade. En omfattande våtmarksslätter har bedrivits förr. Inslaget av myrlilja och klockljung är stort på myrarna. Dvärgbjörk finns i synnerhet på Lunnarna. På fastmarken vid Stora Osbjär, som är en 30 meter hög moränkulle, växer cypresslumner. Trana, tjäder, orre, järpe och rovfåglar förekommer.

Mellan Fullhövden-Kvarnsjön och Bohult finns myrar och flera skogspartier med orörd barrblandskog, björkskog, bokskog och krattartad ekskog. Skogen ger intryck av att vara första generationen på tidigare ljunghed. Myrarna är rika på myrlilja och klockljung. I före detta slätterkärr växer mycket jungfrulin. Denna art är ovanlig som våtmarksväxt i länets västra del. Norr om Bohult på båda sidor om ån mot Transjön är myrarna, sumpskogarna och barrblandskogarna på flera moränöar i det närmaste orörda. På åns västra sida finns dels kärr, dels opåverkade mossepartier med lågvuxna martallar och ymnig klockljung. Öster om ån i höjd med Bredhult och Bavraböke ligger sluttande kärr, som avvattnas genom myrliljerika stråk mellan fastmarksöarna. Norr om Bohult återkommer sluttningskärr, mera vattenrika kärrdrag, sumpskog och orörd blandskog på moränkullar. Här finns slidstarr, klotstarr, ängstarr och kärrfibbla. Trana, tjäder, orre och järpe förekommer.

Hunnsberget är det mest framträdande restberget i regionen och består av ett gnejsmassiv med mot väster höga, närmast lodräta branter. Där växer de i trakten mycket sällsynta hällebräken, svartbräken, stenbräken och backdunört. Från bergets topp 40 meter över omgivningen, har man en vidsträckt utsikt över skogs- och myrlandskapet. I moränslutningarna mot Lidhultsån förekommer översilning och källflöden. Myren kring Rävön har ett öppet eller glest tallbevuxet mosseplan. Dvärgbjörk och rosling förekommer ymnigt. Myren avrinner främst genom vattenbanor mellan låga moränryggar mot Lidhultsån genom kärr med blåtätel, trådstarr och flaskstarr och mycket dystarr. I området finns representativa soligena kärr och på sina ställen mäktig blandsumpskog. I byn Hunnsberg finns ett för skogsbygden representativt odlingslandskap med slätter- och naturbetesmark. Utefter den meandrande Lidhultsån finns en betad sötvattenstrandäng. Det är en av de få hävdade i trakten. I floran märks bland annat en relativt stor förekomst av klockgentiana. I anslutning till strandängen

finns öppna hagmarker i mosaik med lövskog och i åkerkanter förekommer hackslått.

Strax sydväst om Lidhult bildar Lidhultsåsen ett kamelandskap med kull- och ryggformade isälvsavlagringar. Sjöarna Ältasjön och Askaken intar dödissänkor. Området karakteriseras av variationsrika kontakter mellan grusavlagringarna, sjöarna och ån. Åsarna har i regel gles tallskog som uppkommit genom självsådd på ljunghed. På fastmarksstränder är vegetationen gles med bland annat klockgentiana och mattlumner. Området har betydande värde för friluftslivet.

Naturreseptatet Årshultsmyren består av mossar, kärr, gölar, sjöar och bäckar som åtskiljs av skogspartier och kärrdrag. Stormossen sydost om Örsjön är en mossemyr, där torvbildning pågår. Myren sluttar från fastmarksöar mot ett kraftigt kärrdrag mellan Hagsjön och Ljungsjön, mot Rammsjön samt mot moränområdet Hylteskog. På mosseplanet finns vackra mönster av tuvor med ljungväxter, tuvdun och pors samt höljor med vitag och sileshår. Rammsjön ligger i kanten av Stormossen i kontakt med moränhöjden Rammsbjär och har till stora delar stränder av eroderad torv. Sjön sänktes ca en halv meter på 1930-talet och fick då sitt utlopp mot Hagsjön i stället för mot Sandsjön. Den är en typisk starkt humös, näringsfattig myrsjö som tar emot vatten från mossen. Den är referenssjö i det nationella programmet för övervakning av sjöar. Mossen söder om Rammsbjär representerar ett senare stadium i en myrs utveckling. Torvtillväxten har här avstannat och på några ställen har torven börjat brytas ned. Genom erosion har kontakt bildats mellan höljorna och dräneringssystem har utvecklats på naturlig väg. Mosseytan är torr, ljunng och kråkbär dominerar, och lavar har ersatt vitmossor. Ett särskilt intressant exempel på ett avvattningssystem som eroderats ned i torven börjar söder om Rammsbjär och kan följas tills det övergår i en torvbäck med slukhål norr om Krokån. Väster om kraftiga kärrstråk, som börjar kring fastmarksöen Nannabygget och slutar mot Krokån, vidtar Kråkemossen, även denna med exempel på torverosion. Slukhålssystem förekommer norr om Nannabygget. Intill gölar och slukhål är dvärgbjörk allmän. Starrkärr finns sydost om Örsjön, utefter Lidhultsåsen, söder om Hyltan och söder om Nannabygget.

Örsjön har omväxlande stränder med ren sand, dynbildningar mot kärren mellan sjön och Stormossen, strandkärr innanför ispressade strandbarrikader i sydväst och nordost, strandsporrar och eroderade torvstränder. Vid sjön finns intressanta växtsamhällen med bl a borsttåg, brunag, myrlilja och klockgentiana. Granspira förekommer rikligt. Sandsjön har moränstränder i väster och norr, torvstränder i öster och söder.

Andelen naturskogar i området är liten och domineras av tall och gran. I en bokskog i en sydostsluttning vid Bokhultabacken växer vätteros, som i övrigt inte är anträffad väster om Lagan. Reservatet har ett intressant fågelliv. Grågås, trana, ljungpipare, storspov, grönbena, jorduggla och tornfalk häckar. Ett av länets största orrspel och tjäderspel förekommer. Kungsörn, fjällvråk, varfågel och strömstare uppträder vintertid.

Sjöarna Askaken och Ältasjön ligger i dödissänkor i ett kamelandskap med kull- och ryggformade isälvsavlagringar. Mellan Kulken i söder och Askaken-

Ältasjön i norr utbreder sig Lidhultsån med breda starrkärr med inslag av kråklöver, vattenklöver och pors. På litet torrare mark bildar blåtåtel fasta mattor, som övergår i tallsumpskog. Kärr med starrarter, myrlilja, klockljung och klockgentiana finns utefter Lidhultsån norr om Ältasjön. Sydost om Lommö ligger ett sjöfräkendominerat, vattenrikt kärr av ovanlig typ. Lidhultsåsen har i regel gles tallskog som uppkommit genom självsådd på ljunghed. På fastmarksstränder är vegetationen gles med bland annat klockgentiana och mattlumner. Myrar vid Lidhultsåsen utgör ett våtmarkskomplex med representativa mader vid rinnande vatten, svagt välvda mossar och sluttande mossar.

Anmärkningar: Våtmarksinventering: Porsabjärsmossen och Lunnarna är klass 1, VMI-ID 04C8J04, 04C8J07 och 04C9J01; Fullhövdsmyrarna är klass 2, VMI-ID 4D0A05, 4C9J03, 5D0A02; Våtmarker i Hunnsbergsområdet har VMI-ID 04D9A04-06 (varav 9A04 är klass 1 och 9A05-06 är klass 2), myrar vid Lidhultsåsen har VMI-ID 05D0A08 (samt en mindre del av 05D0B04, klass 3) och Århultsmyren har VMI-ID 04D9A02, 04D9A07 (båda klass 1).

Alla dessa objekt ingår i Myrskyddsplan för Sverige.

Naturvårdsprogram för Kronobergs län, klass 1 (tregradig skala).

Våtmarkskonventionen (Ramsar, CW-listan). Tönnersjöheden-Århultsmyren. Rammsjön är referenssjö i Länsstyrelsens kalkningsprogram och i nationella miljöövervakningen.

Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt G8101).

Referenser:

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1987: Våtmarker i Kronobergs län.

Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1989. Kronobergs Natur (naturvårdsprogram).

Ljungby kommun, 2022: Översiktsplan för Ljungby kommun.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1972 och 2011: Beslut om naturreservatet Århultsmyren.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1980: Beslut om naturreservatet Lidhultsåsen.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1994: Ängs- och hagmarker i Ljungby kommun.

Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.

Ljungby kommun, 2022: Översiktsplan för Ljungby kommun.